

برنامه درسی

رشته: الهیات و معارف اسلامی

گرایش: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

دوره: دکتری

دانشکده: الهیات و معارف اسلامی

مصوب جلسه مورخ ۹۷/۱۲/۲۷ شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه

این برنامه براساس آیین نامه شماره ۲۱/۲۳۸۰۶ وزارت علوم تحقیقات و فناوری در خصوص تفویض اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاه های دارای هیات ممیزه توسط اعضای هیات علمی دانشکده الهیات و معارف اسلامی تدوین شده و در جلسه مورخ ۹۷/۱۲/۲۷ شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه به تصویب رسیده است.

مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه فردوسی مشهد
رشته: الهیات و معارف اسلامی گرایش تاریخ و تمدن ملل اسلامی
دوره: دکتری

برنامه درسی دوره دکتری که توسط اعضای هیات علمی گروه آموزشی تاریخ و تمدن ملل اسلامی تدوین شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.
- این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.
- هر نوع تغییر در برنامه درسی مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه برسد.

ایمان الله یگدلی
مدیر برنامه ریزی و توسعه آموزش دانشگاه

مرتضی کرمی
مسئول کمیته برنامه ریزی درسی دانشگاه

رضا پیش قدم
معاون آموزشی دانشگاه

رأی صادره جلسه مورخ ۹۷/۱۲/۲۷ شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه در مورد بازنگری برنامه درسی الهیات و معارف اسلامی گرایش تاریخ و تمدن ملل اسلامی در مقطع دکتری صحیح است. به واحد ذیربط ابلاغ شود.

محمد کافی
رئیس دانشگاه

معاونت آموزشی

شورای برنامه ریزی درسی

برنامه درسی

دوره: دکتری

رشته: الهیات و معارف اسلامی

گرایش: تاریخ و تمدن ملل اسلامی

فصل اول

مشخصات کلی

بسمه تعالی

تعریف رشته:

دوره دکتری تاریخ و تمدن ملل اسلامی عالی‌ترین سطح از مطالعات تاریخ و تمدن ملل اسلامی در کشور است و طی آن دانشجویان تاریخ سیر تحولات سیاسی، تمدنی و فرهنگی اسلام و دستاوردهای گوناگون علمی، فرهنگی، تمدنی، سیاسی و اجتماعی جوامع مسلمان، در جغرافیای وسیع جهان اسلام، از بدو ظهور دین اسلام تا دوران معاصر را مورد مطالعه و سهم ممتاز تحولات تاریخی، تمدنی و فرهنگی اسلام در میان دستاوردهای بشری را مورد پژوهش علمی قرار می‌دهند.

هدف رشته:

- تربیت و تأمین نیروی انسانی لازم و متخصص برای تدریس در دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسات عالی آموزشی؛
- تربیت و تأمین پژوهشگر و محقق در زمینه مطالعات عالی اسلامی در رشته تاریخ و تمدن ملل اسلامی؛
- تأمین نیروی انسانی لازم و متخصص برای ریزنی‌های فرهنگی در خارج کشور؛
- غنی‌سازی معارف اسلامی و تاریخی در عرصه‌های فرهنگی و تمدنی؛
- عرضه علمی اندیشه و فرهنگ اسلامی به محافل دانشگاهی و فرهیختگان جهان.

ضرورت و اهمیت رشته:

ایران اسلامی، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین کشورهای جهان اسلام، باید اهتمام ویژه‌ای به توسعه مطالعات تاریخی و معاصر اسلام در همه ابعاد سیاسی، علمی، فرهنگی و تمدنی بنماید و راهکار آن نیز ارتقای سطح و توسعه مطالعات این حوزه در محافل دانشگاهی کشور است. برنامه دوره دکتری تاریخ و تمدن ملل اسلامی بخش مهمی از این نیاز ضروری را تأمین می‌نماید.

نقش، توانایی و شایستگی دانش‌آموختگان:

- توان تحقیق و نوآوری پژوهشی در عرصه‌های تاریخ و تمدن ملل اسلامی؛
- توان تدریس دروس تاریخ و تمدن ملل اسلامی در مراکز آموزش عالی و مؤسسات مختلف آموزشی؛
- توان فعالیت‌های علمی و فرهنگی در محیط‌های بین‌المللی.

طول دوره و شکل نظام:

دوره دکتری تاریخ و تمدن ملل اسلامی ۸ ترم است که ۳ ترم آن آموزشی بوده و ۵ ترم باقیمانده اختصاص به رساله دارد.

تعداد و نوع واحدها درسی:

تعداد واحدهای دوره دکتری ۳۶ واحد است که از این میان ۱۲-۱۸ واحد آن دروس تخصصی و ۱۸ واحد رساله دکتری است. ضمن آن که دانشجوی می تواند به جای یکی از دروس موجود در جدول دروس، حداکثر ۲ واحد اختیاری خود را با تأیید گروه آموزشی از دروس رشته های مشابه انتخاب کند.

شرایط و ضوابط ورود به دوره:

دانشجویانی که دوره کارشناسی ارشد را در یکی از رشته های تاریخ با موفقیت پشت سر گذاشته باشند امکان ادامه تحصیل در این دوره را دارا هستند.

فصل دوم:

واحدهای درسی و جداول دروس

جدول ۱- دروس تخصصی

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد ساعات			تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری	جمع	عملی	نظری		
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	روش تحقیق در تاریخ	۱
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	سیر اندیشه سیاسی و اجتماعی در جهان اسلام	۲
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تعاملات فرهنگی و تمدنی اسلام و ایران	۳
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تاریخ سیاسی و اجتماعی جهان اسلام در دوره معاصر	۴
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	مطالعات اسلامی در غرب	۵
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	شناخت مآخذ تاریخ اسلام	۶
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تاریخ تمدن اسلامی در شرق جهان اسلام	۷
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تاریخ تمدن اسلامی در غرب جهان اسلام	۸
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تاریخ جاهلیت و اسلام (عصر نبوی)	۹
-	۲۸۸	-	۲۸۸	۱۸	-	۱۸	جمع کل	

فصل سوم

سرفصل دروس

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): روش تحقیق در تاریخ

عنوان درس (انگلیسی): Research Methods in History

نوع درس: تخصصی
پیش نیاز: دارد ندارد
عنوان پیش نیاز: -
تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
تعداد ساعت: ۳۲

اهداف درس:

شناخت نسبت به اصول فلسفه تحلیلی و انتقادی تاریخ و روش تحقیق در تاریخ

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

توانایی پژوهش در تاریخ و اظهارنظر در مسائل تحلیلی و انتقادی تاریخ

سرفصل درس:

- مؤلفه‌ها و پیامدهای روش‌شناسی تحقیق مبتنی بر رهیافت‌های تحصیلی/اثبات‌گرایی؛ تفسیری؛ انتقادی، هنجاری
- تعریف، بررسی و اعتبار معرفت به واقعیت
- معرفی و بررسی انواع روش‌های تحقیق کمی و تحقیق کیفی
- مسئله «تیین» در انواع رویکردهای تحقیق تحصیلی/تفسیری/انتقادی
- نسبت رویکردهای معرفت‌شناسی و روش‌شناسی با تحقیق در حوزه علم تاریخ با توجه به موضوع و هدف آن
- مسئله‌ها در علم تاریخ (تاریخ و زمان، تاریخ و ایدئولوژی، تاریخ و اخلاق، تاریخ و روایت، تاریخ و متن، تاریخ و بافت، تاریخ و زبان، تاریخ و انواع تبیین)
- رویکردهای جدید در علم تاریخ و روش‌های نوین تاریخ‌نگاری
- رویکردهای میان‌رشته‌ای و رشته تاریخ
- روش‌های پیشرفته تحقیق در تاریخ
- شیوه‌های مقاله‌نویسی علمی - پژوهشی
- منبع‌شناسی تخصصی

روش یاددهی - یادگیری:

سخنرانی، پرسش و پاسخ - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع:

منابع اصلی:

Stanford, M. (1999). *A companion to the study of history*. Oxford: Blackwel.

Stanford, M. (1998). *An introduction to the philosophy of history*. Cambridge, MA: Blackwell.

مرادی، مسعود (۱۳۹۵). *فلسفه تاریخ: نگاهی متفاوت به مفاهیم کلیدی درک تاریخ*، تهران: به نگار.

قائم‌مقامی، جهانگیر (۱۳۵۸). *روش تحقیق در تاریخ‌نگاری*، تهران: دانشگاه ملی ایران.

کلارک، گیتسن (۱۳۶۲). *مقدمه‌ای بر روش تحقیق در تاریخ*، ترجمه اوانس اوانسیان، تهران: اساطیر.

هروی، جواد (۱۳۸۶). *روش تحقیق و پژوهش علمی در تاریخ*، تهران: امیرکبیر.

منابع فرعی:

Popper, Karl Raimund (2002). *The poverty of historicism*, London: Routledge.

Keith Jenkins, AlunMunslow (2004). *The nature of history reader*, Routledge.

رضوی، ابوالفضل (۱۳۹۴). *فلسفه تاریخ*، تهران: دانشگاه پیام نور.

Burke, P. (1990). *The French historical revolution: The annales 1929-89*. Cambridge: Polity Press.

پینش، مسعود (۱۳۹۳). *منطق ابن خلدون: جستاری در اندیشه واقع‌گرای ابن خلدون*، تهران: پژوهشگاه.

Geyl, P. (1970). *Use and abuse of history*. S.l.: Archon Books.

منابع مطالعاتی:

یحیایی، داوود (۱۳۹۱). *درک تاریخ و فلسفه آن در پرتو قرآن: ممیزه تاریخ‌نگاری ابن خلدون، پژوهشنامه تاریخ*، شماره ۲۸: ۳۹-۵۶.

رستم بیگی، سمانه و زاویه، سعید (۱۳۹۳). *فلسفه تاریخ و تاریخ‌نگاری هنر از منظر سنتی و نوین، کیمیای هنر*، شماره ۱۰: ۳۵-۵۴.

مسعودی، سید اسماعیل و فتوتیان، علی (۱۳۹۴). *سبب فناوری و فلسفه تاریخ در تجدد و اسلام، مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی*، شماره ۶۲: ۹۳-۱۱۰.

مسعود، امید (۱۳۹۱). نگاهی به تاریخ فلسفه بر اساس دو جریان کلی‌گرای و کل‌گرای، معرفت‌فلسفی، شماره ۳۷: ۱۱۳-۱۳۶.

صدر فراتی، محمدمهدی و مقدم حیدری، غلام حسن (۱۳۹۲). لری لاودن و نگاه دوباره به مسئله ارتباط تاریخ و فلسفه علم، ذهن، شماره ۵۳: ۱۵۷-۱۷۴.

جعفری، سید محمدمهدی و سعیدی، فاطمه (۱۳۹۳). بررسی تأثیر اخلاق در فلسفه نظری تاریخ با نگاه بر نهج‌البلاغه، پژوهشنامه نهج‌البلاغه: ۱۷-۳۸.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): سیر اندیشه سیاسی و اجتماعی در جهان اسلام

عنوان درس (انگلیسی): **Socio-Political Thought in the Muslim World**

نوع درس: تخصصی   پیش نیاز: دارد ندارد   عنوان پیش نیاز: -
تعداد ساعت: ۳۲   نوع واحد: نظری   تعداد واحد: ۲

اهداف درس:

مطالعه و تحقیق در باب زمینه‌های تکوین اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی در جهان اسلام و نقش آن‌ها در تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد

تحقیق در زمینه مسائل اجتماعی جهان اسلام و اندیشه‌های اجتماعی و سیاسی متفکران اسلامی

سرفصل درس:

- خاستگاه مسأله خلافت و امامت در کلام وحی و سنت پیامبر (ص)؛
- کیفیت پیدایش نخستین آراء سیاسی گروه‌هایی نظیر خوارج، مرجئه، اشاعره، معتزله و شیعه؛
- نظریات و آراء سیاسی و اجتماعی اندیشمندانی نظیر ماوردی، ابوبکر باقلانی، غزالی، ابن تیمیه، فارابی، ابن سینا، خواجه نظام‌الملک، خواجه نصیرالدین طوسی، ابوبکر طروش، سید جمال اسدآبادی، محمد عبده، کواکبی، رشید رضا، حسن‌البناء، شیخ محمدحسین نائینی؛
- دیدگاه‌های مختلف اندیشمندان مسلمان در باب موضوعاتی مانند ساختار حکومت، ویژگی‌های خلیفه، امام، سلطان و کیفیت انتخاب یا انتصاب، همچنین وظایف و اختیارات آن‌ها و...

روش یاددهی - یادگیری:

سخنرانی، پرسش و پاسخ - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

منابع اصلی:

Rodinson, Maxime(1974). *Islam and capitalism/ Maxims Rodinson*; translated by Brian Pearce, London: Allen Lane.

عنایت، حمید (۱۳۶۲). *اندیشه سیاسی در اسلام معاصر*، ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی، تهران: خوارزمی.

عنایت، حمید (۱۳۵۸). *سیری در اندیشه سیاسی عرب*، تهران: کتاب‌های جیبی.

عمید زنجانی، عباسعلی (۱۳۷۴). *مبانی اندیشه سیاسی در اسلام*، تهران: موسسه فرهنگی اندیشه.

حقیقت، سید صادق (۱۳۹۵). *سیاست اندیشی در حوزه اندیشه سیاسی در اسلام*، تهران: کویر.

خالقی، علی (۱۳۹۵). *اندیشه سیاسی شیعه در عصر ایلخانان*، تهران: سمت.

منابع فرعی:

حاتم، قادری (۱۳۷۰). *اندیشه سیاسی غزالی*، تهران: دفتر مطالعات اسلامی و بین‌المللی.

موثقی، احمد (۱۳۷۰). *استراتژی وحدت در اندیشه سیاسی اسلام*، تهران: دفتر تبلیغات اسلامی.

طباطبایی، جواد (۱۳۷۵). *زوال اندیشه سیاسی در ایران*، تهران: کویر.

طباطبایی، جواد (۱۳۶۷). *درآمدی فلسفی بر تاریخ اندیشه سیاسی در ایران*، تهران: وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

طباطبایی، جواد (۱۳۹۴). *تاریخ اندیشه سیاسی در اسلام*، تهران: مینوی خرد.

جمشیدی، محمدحسین (۱۳۹۴). *اندیشه سیاسی در عصر میانه اسلامی*، تهران: پژوهشکده امام خمینی.

منابع مطالعاتی

ساجدی، اکبر و نعمتی، جواد (۱۳۹۳). *اقتدار علمی در اندیشه سیاسی اسلام، مطالعات انقلاب اسلامی*، شماره ۳۷: ۱۱۹-۱۴۰.

زارعی، راضیه، «ظرفیت‌های اندیشه سیاسی اسلام در تولید قدرت نرم»، *سیاست متعالیه*، ش ۹، ص ۴۱-۶۴.

سید باقری، سید کاظم (۱۳۹۵). *کارکردهای عدالت در حکمرانی اخلاقی از منظر اندیشه سیاسی اسلام، علوم سیاسی*، زمستان، ش ۷۶، ص ۱۵۱-۱۷۰.

سید باقری، سید کاظم؛ نامدار، حسن و ملاشفیعی، بتول (۱۳۹۲). *آسیب‌شناسی قدرت سیاسی از منظر قرآن کریم، علوم سیاسی*، شماره ۶۲: ۷-۳۴.

رحمت‌اللهی، حسین؛ آقا محمد آقایی، احسان و کاکا، فاضل (۱۳۹۴). *جایگاه مشارکت در اندیشه سیاسی اسلام، پژوهش‌های قهقی*، شماره ۳: ۵۷۵-۶۰۰.

علی پور گرجی، محمود (۱۳۹۳). *گفتمان سیاسی در انقلاب اسلامی ایران، رهیافت انقلاب اسلامی*، شماره ۲۷: ۶۱-۷۸.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): تعاملات فرهنگی و تمدنی اسلام و ایران

عنوان درس (انگلیسی): Islam and Iran: Cultural and Civilizational Interactions

نوع درس: تخصصی
پیش‌نیاز: دارد ندارد
عنوان پیش‌نیاز: -
تعداد ساعت: ۳۲
نوع واحد: نظری
تعداد واحد: ۲

اهداف درس:

مطالعه و تحقیق در باب تأثیر و تأثر اسلام و ایران در عرصه فرهنگ و تمدن.

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

آگاهی از رشته‌های ارتباط میان ایران و اسلام در جهت توثیق روابط با سایر ملل مسلمان

سرفصل درس:

- نحوه گسترش اسلام در ایران؛
- تأثیر اسلام بر تحولات مذهبی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و ادبی جامعه ایرانی؛
- تأثیر فرهنگ و تمدن ایرانیان بر ساختار سیاسی و تحولات اجتماعی و فرهنگی جهان اسلام.

روش یاددهی - یادگیری:

سخنرانی، پرسش و پاسخ، سمینار - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع:

منابع اصلی:

چوکسی، جمشید گرشاسب (۱۳۸۷). ستیز و سازش، ترجمه نادر میر سعیدی، تهران: ققنوس.
زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۶۲). دو قرن سکوت، تهران: جاویدان.
عشقی، لیلی (۱۳۹۵). زمانی میان زمان‌ها (امام، شیعه و ایران)، تهران: نشر فلات.

محمدی ملایری، محمد (۱۳۸۲). تاریخ و فرهنگ ایران در دوران انتقال از عصر ساسانی به عصر اسلامی، تهران: توس.

یارشاطر، احسان (۱۳۸۱). حضور ایرانیان در جهان اسلام، ترجمه فریدون مجلسی، تهران: مروارید.

احمدوند، شجاع (۱۳۹۵). قدرت و دانش در ایران دوره اسلامی، تهران: نشر نی.

منابع فرعی:

مطهری، مرتضی (۱۳۶۲). خدمات متقابل اسلام و ایران، تهران: صدرا.

آذرنوش، آذرتاش (۱۳۸۷). چالش میان فارسی و عربی: سده‌های نخست، تهران: نشر نی.

شکرزاده، نسرین (۱۳۹۵). نگاهی به جشن‌های ایرانی، تهران: ایران جام.

موسوی نژاد، شاهین (۱۳۹۵). پیش درآمدی بر اندیشه سیاسی ایرانشهری، هیوستن: بی‌نا.

Boyce, Mary (1996). A history of Zoroastrianism, Leiden: E. J. Brill .

سزریانپور، حمید (۱۳۹۴). کمت‌های ایرانیان باستان در منابع عربی، تهران: یار دانش.

منابع مطالعاتی:

ظهری ناو، بیژن و عشقی، جعفر (۱۳۹۳). مهربانان، انتقال دهندگان سنت و فرهنگ ملی ایرانی به دوره اسلامی، ادب پژوهی، شماره ۲۸: ۲۹-۵۴.

ظهری ناو، بیژن و شریفی، شهلا (۱۳۹۲). چگونگی تأثیر تفکر اشاعره در گلستان سعدی، آینه معرفت، شماره ۳۶: ۸۹-۱۱۶.

پشتدار، علی محمد (۱۳۹۳). ادب پایداری و شعر و مبانی عقیدتی آن در اسلام، ادبیات پایداری، شماره ۱۰: ۱۲۲-۱۴۴.

نقشبندی، حامد و حسینی، محمدباقر (۱۳۹۴). گاهی به امثال و حکم در ادب خراسان (قرن ۵۴ق)، زبان و ادبیات عربی، شماره ۱۲: ۲۳۹-۲۱۵.

ایمانیان، حسین (۱۳۹۱). بوطیقای عنوان شناسی نوشته‌های تصوف از آغاز تا سده هشتم هجری، مطالعات عرفانی، شماره ۱۸: ۲۹-۵۸.

صدقی، حامد و صدر قاینی، سید ابوالفضل (۱۳۹۲). بررسی تطبیقی آیین جوانمردی در ادب فارسی و عربی، پژوهش‌های ادبیات تطبیقی، شماره ۲: ۷۱-۹۲.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): تاریخ سیاسی و اجتماعی جهان اسلام در دوره معاصر

عنوان درس (انگلیسی): Contemporary Socio-Political History of the Muslim World

نوع درس: تخصصی
پیش‌نیاز: دارد ندارد
عنوان پیش‌نیاز: -
تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
تعداد ساعت: ۳۲

اهداف درس:

مطالعه و تحقیق در باب تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جهان اسلام در دوران معاصر

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

آگاهی از وضعیت فعلی کشورهای مسلمان به لحاظ سیاسی، اقتصادی، فرهنگی

سرفصل درس:

- اوضاع و تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشورهای مسلمان نظیر عراق، عربستان سعودی، ترکیه، مصر، لیبی، سوریه، لبنان، یمن، پاکستان، افغانستان، اندونزی و مالزی و... در دوران معاصر
- کیفیت ظهور و تحولات مواضع اعتقادی و سیاسی و ویژگی‌های جنبش‌های سیاسی، اجتماعی و مذهبی معاصر نظیر: وهابیت، سنوسی، مهدی‌سودانی و... در سرزمین‌های اسلامی
- اوضاع اجتماعی اقلیت‌ها و مهاجران مسلمان در کشورهای غیر اسلامی و نگاه امروزی غیرمسلمانان به اسلام، مسلمان و کشورهای اسلامی

روش یاددهی - یادگیری:

سخنرانی، پرسش و پاسخ، سمینار - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع:

منابع اصلی:

Bernard Lewis,(1995).*The middle east: 2000 years of history from the rise of Christianity to the present day*, London: Phoenix Press.

Amy B. Sajoo (2002).*Civil society in the Muslim world: contemporary perspectives*, London: I. B. Tauris in association with the Institute of Ismaili Studies.

Drysdale, A. & Blake, G. H. (1985). *The Middle East and North Africa: A political geography*. New York: Oxford University Press.

Pappe, Ilan(2005).*The modern Middle East*, New York: Routledge.

Albert Haurani (2002). *A history of the Arab peoples*, London: Fober and Faber.

حمیدی، حسین (۱۳۹۳). استعمار و نام گذاری جغرافیایی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

منابع فرعی:

بورلی، ادوارد (۱۳۸۵). بحران در خاورمیانه، مترجم شهرزاد رستگار، تهران: قومس.

گروه نویسندگان (۱۳۸۲). اقتصاد خاورمیانه در آستانه تغییر، مترجم گروه مترجمان، تهران: پژوهشکده امور اقتصادی.

Schulze, Reinhard (2000). *A modern history of the Islamic world/ Reinhard Schulze; translated by AzizehAzodi*, London: I. B. Tauris.

نصری، قدیر (۱۳۹۳). مناطق حیاتی خاورمیانه، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

Bilgin, P. (2019). *Regional security in the Middle East: A critical perspective*.

برک، استیون (۱۳۹۴). ارتش و دولت سازی در خاورمیانه مدرن: سیاست، ناسیونالیسم و اصلاحات نظامی، تهران: وزارت امور

خارج.

منابع مطالعاتی:

کریمی پور، یدالله و عبدی، عطاءالله (۱۳۹۵). نگاهی نو به مسئله کرد در خاورمیانه، *جغرافیا*، شماره ۵۰: ۳۶۹-۳۸۹.

زارعان، احمد و امیر مظاهری، امیر مسعود (۱۳۹۵). بازخوانی نظریه برخورد تمدن‌ها بر اساس تحولات خاورمیانه در دو دهه اخیر، *پژوهش مسائل نظری*، شماره ۱۹: ۹۳-۱۲۴.

مختاری، حسین و ناصر الاسلامی، گلنار (۱۳۹۵). بررسی سیمای انسانی مرزهای خاورمیانه و شمال آفریقا، *فصلنامه ژئوپولیتیک*، شماره ۱: ۸۳-۱۰۳.

مسعودنیا، حسین و رضایی، مسعود (۱۳۹۴). اثرگذاری بیداری اسلامی خاورمیانه عربی بر روابط بین‌الملل، *مطالعات انقلاب اسلامی*، شماره ۴۰: ۹-۲۶.

دوست محمدی، احمد و سالم الغبان، محمد (۱۳۹۴). بررسی تأثیر گروه‌های شیعه عراق بر عدم موفقیت طرح خاورمیانه جدید، *فصلنامه سیاست*، شماره ۳: ۶۵۵-۶۷۷.

آذری نجف‌آبادی، محمد (۱۳۹۴). جمعیت جوان و خشونت‌های سیاسی در خاورمیانه: مورد پژوهی کشور مصر ۲۰۱۱-۲۰۱۵م، *روابط خارجی*، شماره ۲: ۱۳۵-۱۶۱.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): مطالعات اسلامی در غرب

عنوان درس (انگلیسی): Islamic Studies in the West

نوع درس: تخصصی   پیش نیاز: دارد ندارد   عنوان پیش نیاز: -

تعداد واحد: ۲   نوع واحد: نظری   تعداد ساعت: ۳۲

اهداف درس:

مطالعه زمینه‌ها و حوزه‌های مطالعاتی شرق‌شناسان و اسلام‌شناسان غربی و شناخت آثار، انگیزه‌ها و نظریات آن‌ها

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

آگاهی از پژوهش‌های اصلی صورت گرفته در غرب در زمینه اسلام‌شناسی و انگیزه‌های مؤلفان این آثار

سرفصل درس:

- بررسی مفاهیم غرب و شرق
- مطالعه نحوه ارتباط جهان غرب با جهان اسلام
- مطالعه نحوه آغاز مطالعات اسلامی در غرب و انگیزه‌های نخستین پیشگامان و رابطه این مطالعات با مطالعات شرق‌شناسی و میراث شرق‌شناسان
- بررسی سیر تحول مطالعات اسلامی در غرب و نقش انگیزه‌های مختلف در این تحولات؛ بررسی آراء و نظریات اسلام‌شناسان غربی و آثار و حوزه‌های پژوهشی ایشان
- بررسی مطالعات اسلامی در دنیای امروز و ماهیت این نوع مطالعات و دستاوردهای آن

روش یاددهی - یادگیری

سخنرانی، پرسش و پاسخ، سمینار - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع:

منابع اصلی:

Mackenzie, John (1995). *Orientalism: history, theory and the arts*, Manchester, Manchester university.

Macfie, A.L.(2002). *Orientalism*, London, Routledge.

Philips, Kim m. (2014). *Beforeorientalism: Asian Peoples and Cultures in European Travel Writing*, Pennsylvania, Pennsylvania university.

Southern, Richard,w.(1962). *western views of Islam in the Middle ages*, Harvard, Harvard university.

العقیقی، نجیب (۱۹۶۴). *المستشرقون*، قاهره، دارالمعارف بمصر.

بدوی، عبدالرحمن (۲۰۰۳). *موسوعه المستشرقون*، بیروت، الموسسه العربیه للدراسات و النشر.

سالم الحاج، ساسی (۲۰۰۱). *نقد الخطاب الاستشراقی*، بیروت، دارالمدار الاسلامی.

اسعدی، مرتضی (۱۳۸۱). *مطالعات اسلامی در غرب انگلیسی زبان*، تهران: سمت.

الویری، محسن، *مطالعات اسلامی در غرب*، تهران، سمت، ۱۳۸۱.

همتی، عبدالله (۱۳۸۶). *تاریخچه شرق شناسی: کاوشی در سیر مطالعات اسلامی در غرب*، مشهد: جهاد دانشگاهی مشهد.

منابع فرعی:

فوک، یوهان (۲۰۰۱). *تاریخ حرکت الاستشراق*، ترجمه عمر لطفی العالم، بنگازی.

حدیدی، جواد (۱۳۷۴). *اسلام از نظر ولتر*، تهران: مرکز نشر دانشگاهی،

صانع پور، مریم (۱۳۹۳). *شیعه شناسان غربی و اصول اعتقادات شیعه دوازده امامی*، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات

فرهنگی،

مجیدی، محمدرضا و صادقی، محمدمهدی (۱۳۹۳). *اسلام هراسی غربی: واکاوی تحلیلی زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی*،

تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

Said, Edward (1978). *Orientalism*, London.

Rodinsin, Maxim, (1987). *Europe and mystique of Islam*, London.

منابع مطالعاتی:

احمدوند، عباس و مؤمنی هزاوه، امیر (۱۳۹۱). *بارتلمی دی هربلو و کتابخانه شرقی او، تاریخ و تمدن اسلامی*، شماره ۱۵:

۲۰۵-۲۲۳.

رضایی، مرتضی (۱۳۹۲). *بررسی سیره مدنی رسول خدا (ص) در پژوهش‌های تاریخی همپلتون گیب*، *مطالعات تاریخ*

اسلام، شماره ۱۹: ۷۱-۸۸.

آریامنش، شاهین و میری، سید جواد (۱۳۹۵). نگاهی انتقادی از منظر جامعه‌شناسی تاریخی به مقوله شرف‌شناسی: مطالعه موردی آثار و فعالیت‌های سیاسی رابرت چارلز زاینر»، جامعه پژوهی فرهنگی، شماره ۴: ۱-۲۱.

حسن نیا، علی (۱۳۹۶). مطالعه تحلیلی روش‌شناسی پژوهش‌های حدیثی خاورشناسان در میراث امامیه، تحقیقات علوم قرآن و حدیث، شماره ۳۴: ۵۹-۸۷.

پاکتچی، احمد (۱۳۸۶). روش‌شناسی تاریخ ادبیات در فضای خاورشناسی روسیه، شناخت، شماره ۵۴: ۱۳۹-۱۵۴.

مرتضوی، محمد (۱۳۸۹). کتابت رسول خدا (ص) قبل از بعثت از نظر بلاشر، علوم قرآن و حدیث، شماره ۸۴: ۱۳۷-۱۵۴.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): شناخت مآخذ تاریخ اسلام

عنوان درس (انگلیسی): Islamic History Sources

نوع درس: تخصصی
پیش نیاز: دارد ندارد
عنوان پیش نیاز: -
تعداد ساعت: ۳۲
نوع واحد: نظری
تعداد واحد: ۲

اهداف درس:

شناخت منابع اصلی تاریخ اسلام

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

شناخت میزان اعتبار منابع تاریخی در جهت استفاده در پژوهش‌های تاریخی

سرفصل درس:

- ریشه‌های تاریخ‌نگاری اسلامی
- آغاز تاریخ‌نگاری اسلامی: سیره‌نگاری
- تاریخ‌نگاری در مناطق مختلف جهان اسلام (ایران و عراق، مصر و شام، مغرب و اندلس)
- میراث ادبی جهان اسلام

روش یاددهی - یادگیری:

سخنرانی، پرسش و پاسخ، سمینار - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع:

منابع اصلی:

سزگین، فؤاد (۱۳۸۰). تاریخ نگارش‌های عربی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و نشر.

مدرسی طباطبائی، سید حسین (۱۳۸۶). میراث مکتوب شیعه از سه قرن نخستین هجری، ترجمه سید علی قرائی و رسول جعفریان، قم: مورخ.

محمد رضا ناجی و دیگران (۱۳۹۱). تاریخ و تاریخ‌نگاری، تهران: کتاب مرجع، (یا همان مدخل «تاریخ‌نگاری» در دانشنامه جهان اسلام)

سجادی، صادق (۱۳۸۶). تاریخ‌نگاری، در دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد ۱۴، تهران: مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی.

زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۷۱). تاریخ ایران بعد از اسلام (فقط مقدمه ۱۵۰ صفحه‌ای آن)، تهران، امیرکبیر.

کراچکوفسکی، ایگناتی یولیانوویچ (۱۳۷۹). تاریخ نوشته‌های جغرافیایی در جهان اسلامی، تهران، علمی فرهنگی.

منابع فرعی:

بخشی، منصوره (۱۳۹۳). تاریخ‌نگاران امامیه و روش‌ها و گونه‌های تاریخ‌نگاری آن‌ها از قرن اول تا هفتم هجری، قم: جامعه الزهرا.

قنات، عبدالرحیم (۱۳۹۳). تاریخ‌نگاری محلی ایران در دوره اسلامی (تا سده هفتم)، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

Spalding, R. & Parker, C. (2009). *Historiography: An introduction*. Manchester: Manchester University Press.

ترکمنی آذر، پروین (۱۳۹۲). تاریخ‌نگاری در ایران (از آغاز دوره اسلامی تا حمله مغول)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

. Chase F (2003). *Islamic historiography* Robinson Cambridge University Press

شعبانی، رضا (۱۳۹۲). میراث تاریخ‌نگاری در ایران، تهران: قومس.

منابع مطالعاتی:

مؤدب، سید رضا و ملاکاظمی، علی (۱۳۹۴). ابومخنف و جایگاه اخبار عاشورا در مقتل الحسین (ع) او، حدیث پژوهی، شماره ۱۳: ۶۹-۹۶.

صالحی، نصرالله (۱۳۹۵). تأملاتی در تاریخ‌نگاری فارسی در دوره عثمانی، «مطالعات تاریخ اسلام»، شماره ۳۰: ۱۰۱-۱۱۸.

دخت امین، آرمین (۱۳۹۵). تاریخ‌نگار ایرانی در دربار عثمانی و رویکرد به تشیع با تکیه بر تاریخ جنابی، «مطالعات تاریخ اسلام»، شماره ۳۰: ۳۷-۶۲.

احمدزاده، محمد امیر (۱۳۹۳). روایت پردازی هویت سیاسی - اجتماعی ایران در منابع تاریخ‌نگاری دوره قاجار (۱۲۵۰-۱۲۱۰ق)، «جستارهای سیاسی معاصر»، شماره ۴: ۱-۲۶.

محمودآبادی، سید اصغر؛ منتظرالقائم، اصغر و ریاحی، محمدحسین (۱۳۹۳). بررسی و تبیین تاریخ‌نگاری محلی کشمیر تا اوایل قرن یازدهم، «مطالعات تاریخی جهان اسلام»، شماره ۳: ۸۱-۱۰۴.

فضلی نژاد، احمد (۱۳۹۳). ایران زمین در تاریخ‌نگاری ایلخانان و ممالیک، پژوهش‌های تاریخی ایران و اسلام، شماره ۱۵: ۱۷۱-۱۹۰.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): تاریخ تمدن اسلامی در شرق جهان اسلام

عنوان درس (انگلیسی): History of the Muslim Civilization in the Eastern Muslim World

نوع درس: تخصصی   پیش نیاز: دارد ندارد   عنوان پیش نیاز: -

تعداد ساعت: ۳۲   نوع واحد: نظری   تعداد واحد: ۲

اهداف درس:

شناخت تاریخ فرهنگ و تمدن مسلمانان در مناطق شرقی جهان اسلام

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

توانایی پژوهش در موضوعات فرهنگی و تمدنی شرق جهان اسلام

سرفصل درس:

- جغرافیای تاریخی شرق جهان اسلام شامل ایران و عراق، آسیای مرکزی و قفقاز، هند
- دولت‌ها و خاندان‌های حکومتگر نظیر طاهریان، صفاریان، سامانیان، آل بویه، سلجوقیان، ایلخانان، صفویان، غوریان، مغولان هند، خانات آسیای میانه
- اوضاع علمی و آموزشی
- نظام اداری و تشکیلاتی
- معماری و هنر اسلامی
- ادیان و مذاهب

روش یاددهی - یادگیری

سخنرانی، پرسش و پاسخ، سمینار - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع:

منابع اصلی:

Bartol'd, V. V. (1977). *Histoire des Turcs d'Asie Centrale*. Philadelphia, Pennsylvania: Porcupine Press..

پژوهش دانشگاه کمبریج (۱۳۸۱). *تاریخ ایران کمبریج*، تهران: امیرکبیر، ج ۴ و ۵
لسترنج، گای (۱۳۷۷). *جغرافیای تاریخی سرزمین‌های شرقی خلافت عباسی*، ترجمه محمود عرفان، تهران: علمی و فرهنگی.
رفاعی، انور (۱۳۹۶). *تشکیلات اسلامی*، ترجمه سید جمال موسوی، مشهد، بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی.
نصر، حسین (۱۳۵۹). *علم و تمدن در اسلام*، ترجمه احمد آرام، خوارزمی.
رفاعی، انور (۱۳۷۷). *تاریخ هنر اسلامی*، ترجمه عبدالرحیم قنوت، مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی.

منابع فرعی:

Ozdalga, Elisabeth, *Naqshbandis in western and central Asia : change and continuity : papers read at a conference held at the Swedish. Research Institute in Istanbul, June 9-11, 1997*. 1999.

یونسکو و ملک شه میرزادی، صادق (۱۳۷۴). *تاریخ تمدن‌های آسیای مرکزی*، تهران: وزارت امور خارجه، شیرازی، ابوالحسن و دیگران (۱۳۸۷). *تحولات تاریخی و فرهنگی در آسیای مرکزی*، تهران: جهاد دانشگاهی.

Haussig, H. W. (2005). *Die Geschichte Zentralasiens und der Seidenstrasse in vorislamischer Zeit*. Darmstadt: Wiss. Buchges.

Dunn, J. M. (2014). *The birth of modern India*.

حسین زاده شانه چی، غلام حسن (بی تا). *تاریخ آسیای مرکزی و قفقاز*، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.

منابع مطالعاتی:

معصومی، محسن و شیرازی، سعید (۱۳۹۲). *بررسی مناسبات بین سلاطین دهلی و خلفای عباسی، تاریخ و تمدن اسلامی*، شماره ۱۷: ۱۱۷-۱۳۴.

معصومی، محسن؛ کاظم بیکی، محمدعلی و حاجری، فرهاد (۱۳۹۴). *نخستین آشنایی‌های مسلمانان شبه‌قاره هند با اندیشه وهابیت، تاریخ و تمدن اسلامی*، شماره ۲۲: ۱۷۱-۱۹۲.

قرچانلو، حسین و رضایی، رمضان (۱۳۹۳). *بلغار و بلغارها در منابع تاریخ و جغرافیایی اسلامی از آغاز تا سده نهم هجری، مطالعات تاریخ اسلام*، شماره ۲۰: ۱۲۲-۱۳۵.

رجب نژاد، محمدرضا، جان احمدی، فاطمه (۱۳۹۱). *بررسی اسناد تاریخی موقوفات دولت شیعی قطب شاهیان در هند، گنجینه اسناد*، شماره ۸۶: ۶-۲۳.

حسینی تقی آباد، مهدی و کالیراد، علی (۱۳۹۴). *سلفی گری افراطی در قفقاز شمالی با تأکید بر مؤلفه‌های تاریخی، فرهنگی و سیاسی، مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز*، شماره ۹۱: ۹۳-۱۳۴.

بیات، مسعود و احسانی، محمد (۱۳۹۴). *نقش قفقاز در روابط ایلخانان با اردوی زرین، تاریخ‌نامه ایران بعد از اسلام*، ۲۱-۴۴.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): تاریخ تمدن اسلامی در غرب جهان اسلام

عنوان درس (انگلیسی): History of the Muslim Civilization in the Western Muslim World

نوع درس: تخصصی
پیش نیاز: دارد ندارد
عنوان پیش نیاز: -
تعداد ساعت: ۳۲
نوع واحد: نظری
تعداد واحد: ۲

اهداف درس:

شناخت تاریخ فرهنگ و تمدن مسلمانان در مناطق غربی جهان اسلام

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد

توانایی پژوهش در موضوعات فرهنگی و تمدنی غرب جهان اسلام

سرفصل درس:

- جغرافیای تاریخی غرب جهان اسلام شامل آناتولی و بالکان، مصر و شام، مغرب و اندلس
- دولت‌ها و خاندان‌های حکومتگر نظیر طولونیان، فاطمیان، ادارسه، مرابطون، موحدون، امویان اندلس، سلجوقیان روم، عثمانی
- اوضاع علمی و آموزشی
- نظام اداری و تشکیلاتی
- معماری و هنر اسلامی
- ادیان و مذاهب

روش یاددهی - یادگیری

سخنرانی، پرسش و پاسخ، سمینار - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع:

منابع اصلی:

ابن تغری بردی، یوسف (۱۹۵۶-۱۹۲۹م). *النجوم الزاهره فی ملوک مصر و القاهره*، قاهره: دارالکتب المصریه.
مقریزی، احمد بن علی (۱۹۹۸م). *خطط مقریزی*، قاهره: مکتبه مدبولی.
ابن عذاری، محمد بن محمد (۱۴۰۰ق). *البيان المغرب فی اخبار الاندلس و المغرب*، بیروت: دارالثقافه.
ابن خطیب، محمد بن عبدالله (۱۳۵۷ق). *الاحاطه فی اخبار غرناطه*، قاهره: دارالمعارف.
مقری، احمد بن محمد (۱۹۶۷م). *نفع الطیب من غصن الاندلس الرطیب*، بیروت، دارالکتب العربیه.
ادریسی، محمد بن محمد (۱۳۹۱). *صفه الغرب و ارض السودان و مصر و الاندلس*، ترجمه حسین قرچانلو، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.

منابع فرعی:

Dozy, Reinhart Pieter Anne, (1913). *Spanish Islam: a history of the Moslems in Spain*/ by Rinhart Dozy; Translated with a biographical introduction and additional notes by Francis Griffin Stokes New York: Duffield,

مونس، حسین (۱۳۷۰). *سپیده دم تاریخ: پژوهشی در تاریخ اندلس از آغاز فتح اسلامی تا برپایی دولت اموی*، ترجمه حمیدرضا شیخی، تهران: مرکز آمار.

زیب، نجیب (۱۳۷۲). *الموسوعه العامه لتاریخ المغرب و الاندلس*، تهران: جهاد دانشگاهی.

A history of Islamic Spain/ by W. Montgomery watt; with additional Sections on literature by pierrecachia. Edinburg: University Press. (1965) Watt, William Montgomery

Burckhardt, Titus, (1972). *Moorish Culture in Spain*/ Titus Burckhardt; translated by Alisa Jaffa, London George Allen

همتی، عبدالله (۱۳۹۲). *مدجنان پژوهشی در تعامل و تقابل اسلام و مسیحیت در اسپانیا، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی*.

خضری، سید احمد رضا، حسین خسروی، «علل گسترش و ناپایداری تشیع در اندلس از ابتدای ورود اسلام تا پایان دوره بنی حمود (۴۴۹-۹۲ق)»، *مطالعات تاریخ اسلام*، شماره ۲۲: ۳۴-۶۱.

چلونگر، محمد علی (۱۳۹۵). *جایگاه تشیع در اندلس در مقایسه با مذاهب دیگر، پژوهش‌های تاریخی*، شماره ۲۹: ۱-۱۴.

عربخانی، رسول (۱۳۹۴). *تشیع ایرانی و تسنن عثمانی: پژوهشی در منازعات شیعی - سنی در عتبات عالیات قرن نوزدهم، تاریخ اسلام و ایران*، شماره ۲۶: ۱۲۳-۱۴۲.

عربخانی، رسول (۱۳۹۲). *تحلیلی بر جایگاه علمای ایرانی در برنامه پان‌اسلامی عثمانی از منظر اسناد و روایت‌های عثمانی*، *تاریخ‌نامه ایران بعد از اسلام*، شماره ۷: ۱۵۵-۱۷۲.

همتی، عبدالله (۱۳۸۵). *مولدان در اسپانیای اسلامی، مطالعات اسلامی*، شماره ۷۲: ۲۱۳-۲۳۰.

اکوانی، حمدالله؛ مختاری، علی و کیانی، امران (۱۳۹۵). *اخوان المسلمین مصر، هژمونی و فروپاشی گفتگویی، مطالعات سیاسی جهان اسلام*، شماره ۱: ۱۵۹-۱۸۰.

مشخصات درس:

عنوان درس (فارسی): تاریخ جاهلیت و اسلام (عصر نبوی)

عنوان درس (انگلیسی): **The History of Jahiliyyah and Islam**

نوع درس: تخصصی
پیش نیاز: دارد ندارد
عنوان پیش نیاز: -
تعداد ساعت: ۳۲
نوع واحد: نظری
تعداد واحد: ۲

اهداف درس:

شناخت تحلیلی و انتقادی تاریخ جاهلیت و دوران پیامبر اکرم (ص)

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد

امکان پژوهش در وقایع مربوط به صدر اسلام و علل و اسباب آن‌ها

سرفصل درس:

- بررسی تحلیلی و انتقادی تاریخ و تمدن شبه جزیره عربستان پیش از اسلام؛
- بررسی تحلیلی زندگانی پیامبر (ص) در دوره مکی؛
- بررسی تحلیلی زندگانی پیامبر (ص) در دوره مدنی؛

روش یاددهی - یادگیری

سخنرانی، پرسش و پاسخ، سمینار - فعالیت‌های دانشجویان: تحقیق

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
%۲۵	%۲۵	نوشتاری: %۲۵	%۲۵
		عملکردی: -	

فهرست منابع

منابع اصلی:

بلاذری، احمد بن یحیی (۱۳۹۴ق). *انساب الاشراف*، بیروت: الاعلمی.
مسعودی، علی بن حسین (۱۳۸۸ق). *التنبیه و الاشراف*، بغداد: دار التراث.
یعقوبی، احمد بن اسحاق (۱۳۷۹ق). *تاریخ یعقوبی*، بیروت: دار صادر.

طبری، محمد بن جریر (۱۳۸۷ق). تاریخ الطبری، قاهره: دارالمعارف بمصر.

واقدی، محمد بن عمر (۱۹۶۶م). السیره النبویه، لندن: دانشگاه آکسفورد.

ابن هشام (۱۳۵۵ق). السیره النبویه، قاهره: مصطفی البابی الحلبي.

منابع فرعی:

زریاب خویی، عباس (۱۳۷۰) سیره رسول الله، تهران: سروش.

Lingo, Martin (1983). Muhammad: his life based on the earliest sources, Islamic Texts Society; George Allen.

آیتی، محمد ابراهیم (۱۳۸۵). تاریخ پیامبر اسلام: تهران، دانشگاه تهران،

شریعتی، علی (۱۳۷۹). اسلام شناسی (مجموعه آثار، ش ۳۰)، تهران، قلم.

سالم، عبدالعزیز (۱۳۷۹). تاریخ عرب قبل از اسلام، ترجمه باقر صدری نیا، تهران، علمی و فرهنگی.

علی، جواد (بی تا). المفصل فی تاریخ العرب قبل الاسلام، بیروت، دارالعلم للملایین.

منابع مطالعاتی:

موسوی مقدم، سید محمد و حاجوی، علی (۱۳۹۱). بررسی دیدگاه مونتگمری وات پیرامون افسانه غرانیق، قرآن پژوهی خاورشناسان، شماره ۱۲: ۹۳-۱۱۲.

شفیعی خوزانی، زیبا و عالم زاده، هادی (۱). زندگی نامه پیامبر اسلام پیش از رسالت: نقد و بررسی آراء رژی بلاشر، تاریخ و تمدن ملل اسلامی، شماره ۱۹: ۲۰۳-۲۲۴.

سلیم، محمد نبی و وزیر، سید عباس (۱۳۹۳). از غدیر تا سقیفه: نگاهی به مسئله جانشینی در واپسین ایام زندگانی پیامبر (ص)، فقه و تاریخ و تمدن ملل اسلامی: ۵۵-۸۶.

عابدی ها، حمید و کلاهدوزها، پرستو (۱۳۹۵). فرقه مرجئه در بستر سیاست و حاکمیت امویان، جستارهای تاریخی، شماره ۲: ۸۷-۱۱۲.

بختیاری، شهلا و امیری، مونا (۱۳۹۶). گونه شناسی معجزات پیامبر (ص) در کتاب شرف النبی واعظ خرگوشی، جستارهای تاریخی، شماره ۱: ۲۳-۳۹.

نور محمدی، مهدی (۱۳۹۲). زمینه ها و عوامل فراز و فرود گرایش مردم مدینه به اهل بیت در دوره امویان، تاریخ اسلام، شماره ۵۵: ۷۵-۱۰۲.

فصل چهارم:

ترمبندی دروس

ترم اول

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری		
-	۲	-	۲	روش تحقیق در تاریخ	۱
-	۲	-	۲	شناخت مآخذ تاریخ اسلام	۲
-	۲	-	۲	تاریخ جاهلیت و اسلام (عصر نبوی)	۳
-	۶	-	۶	جمع کل	

ترم دوم

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری		
-	۲	-	۲	مطالعات اسلامی در غرب	۱
-	۲	-	۲	تعاملات فرهنگی و تمدنی اسلام و ایران	۲
-	۲	-	۲	تاریخ تمدن اسلامی در غرب جهان اسلام	۳
-	۶	-	۶	جمع کل	

ترم سوم

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری		
-	۲	-	۲	سیر اندیشه سیاسی - اجتماعی در جهان اسلام	۱
-	۲	-	۲	تاریخ تمدن اسلامی در شرق جهان اسلام	۲
-	۲	-	۲	تاریخ سیاسی - اجتماعی جهان اسلام در دوره معاصر	۳
-	۶	-	۶	جمع کل	

